

Uit woede en onbegrip

Erik
Vlaminck
en Jos
Geysels

Uit
woede en
onbegrip
pamflet
over de
schande
van
armoede

Uitgeverij
**VRJ
DAG**

Voor alles

In de krant staan ze vrolijk naast elkaar:

- een bericht (50 lijnen met een imposant grote foto erbij) over Naya en August, twee loslopende wolven met naam die in Limburg -misschien- schapen hebben gedood;
- een artikel (65 lijnen met een imposant grote foto erbij) over een voetballer met naam die 360.000 euro per week verdient en die voor de derde verjaardag van zijn zoontje zijn villa heeft laten ombouwen tot een dinosaurussen-park;
- een mededeling (8 lijnen zonder foto erbij) over een dakloze zonder naam die, door onderkoeling gestorven, dood werd aangetroffen in een winkelportiek in een chique Brusselse winkelstraat.

Het is wat het is, maar er klopt iets niet.

Wat ons drijft

Het is woede die ons drijft.

Woede en onbegrip.

Het is de woede omdat het mogelijk is dat in een welvarend land kinderen met honger en met zere voeten in schoolbanken rekensommen maken en K3-liedjes zingen.

Het is de woede omdat het mogelijk is dat in een welvarend land mensen van de kou en uit schrik voor eenzaam waken hun bed niet durven te verlaten.

Het is de woede omdat het mogelijk is dat in een welvarend land een moeder haar pijn niet met een dokter durft te delen omdat de medicatiekost de schuldenberg alleen maar uitzichtlozer maakt.

Het is het onbegrip voor een politiek beleid dat niet de minste voeling, laat staan mededogen, heeft met een grote groep medemensen die zich permanent zorgen moet maken over basisvoorzieningen zoals voedsel, kledij, verwarming of gewoon het hebben van onderdak.

Het onbegrip voor holle slogans als 'jobs, jobs, jobs' en 'als de economie maar groeit, dan komt alles goed' die als axioma én als mantra gebruikt worden om al wat stinkt, vervuult, verslaaft, uitbuit en ontmenselijkt goed te praten.

Het is de woede omdat de cijfers en de trieste werkelijkheid achter die armoedecijfers al vele jaren bekend zijn en beschreven werden in vele rapporten, jaarboeken, studies

van universiteiten en barometers van de armoedeorganisaties en gespecialiseerde instellingen en er toch zo weinig ten goede is gebeurd. Vele kilo's papier, weinig grammen beleid.

Het is de woede omdat men gedurende vele jaren meer de armen heeft bestreden dan de armoede

Het is de woede en het onbegrip over een armoedig beleid.

Simpele feiten

- Gerekend naar het aantal miljonairs (340.000) is België (Crédit Suisse, 2017) het zevende rijkste land ter wereld.
- Het vermogen van de rijkste 5% Belgen is even groot als het vermogen van de 75% armste Belgen.
- Een op de zes werkende Belgen heeft geen financiële buffer om een maand zonder loon door te komen.
- In Vlaanderen leeft iets meer dan 1 op de 10 inwoners in een huishouden met een inkomen onder de armoedegrens: dat zijn 680.000 mensen. Het armoederisico ligt het hoogst bij eenoudergezinnen, alleenstaanden, bij oudere koppels en bij grote gezinnen. De grootste stijging is te vinden bij de werklozen en de huurders.
- De kinderarmoede in Vlaanderen is de laatste tien jaar verdubbeld, tot bijna 14%.
- Het aantal mensen dat in Vlaanderen op de wachtlijst staat voor een sociale woning is opgelopen tot 153.000.
- Het aantal mensen in België dat een leefloon krijgt is op tien jaar tijd met 40% gestegen tot circa 144.000.
- Het aantal mensen dat in België naar de voedselbanken gaat, is gestegen tot meer dan 160.000.

Het zijn naakte cijfers. De menselijke ellende, de wanhoop, de schaamte, de honger en de kou zijn daarin niet te vatten.

En daar bovenop

Bovenop de 16% mensen die in armoede leven, leeft bijna 18% van de Belgische bevolking juist boven de armoedegrens. Dat betekent dat zowat een derde van de samenleving niet of amper de eindjes aan elkaar kan knopen. Deze mensen vallen tussen wal en schip. Tussen de wal van de armoede en het schip van de vooruitgang.

Ze hebben geen eigen huis, gaan niet op citytrip, staan niet met een salariswagen in de file en kunnen geen coach betalen om hun geluk te vergroten.

Zij horen er niet bij en kijken soms moedeloos, soms kwaad, soms rancuneus naar de anderen die het wel 'gemaakt' hebben. Zij zitten in de buitenbaan.

Wie niet ziet dat deze tweedeling de samenleving ondermijnt, populisme promoot en op termijn de vrede bedreigt, kijkt niet verder dan zijn eigen bubbel.

Eigen ik eerst

Op 17 oktober 2013 (Dag van de strijd tegen armoede!) zei staatssecretaris voor Armoedebestrijding Maggie De Block welgemeend en bloederstig: 'Als de economie aantrekt, kunnen meer mensen geactiveerd worden en zullen er meer jobs bijkomen, waardoor de inkomsten van de sociale zekerheid groeien en er dus meer geld naar gezinnen in armoede kan gaan.'

Deze stelling illustreert de economische opvatting die de leidraad is van vele politici: als de economie groeit en de koek groter wordt, zal iedereen en dus ook wie nu in armoede leeft, er automatisch beter van worden. Dit gedachtegoed wordt maatschappelijk en politiek vertaald in een verhaal dat ervan uitgaat dat het individu, en niet bepaalde omstandigheden, verantwoordelijk is voor armoede. Economisch succes is dus een mogelijkheid die je moet grijpen; het is een individuele keuze. Wie die keuze niet maakt, moet maar op de blaren zitten. Alsof iedereen het zomaar voor het kiezen heeft...

De droom van een collectieve lotsverbetering – we zorgen ervoor dat we er met zijn allen beter van worden – heeft plaats gemaakt voor de droom van de individuele zelfontplooiing. In plaats van samen een gelukkige wereld te scheppen wordt de focus verlegd naar een wereld van geluk voor het individu. Het doel is niet meer een betere samenleving, maar het verbeteren van je eigen positie binnen die samenleving. Niet van de wereld een betere plaats te maken, maar een betere plaats voor jezelf in die wereld.

Eigen ik eerst.

Een trampoline met gaten

Eisen voor een verhoging van de minimumuitkeringen worden weggehoond als bekommernissen van softies of naïevelingen die geen oog hebben voor creativiteit, innovatie en economische dynamiek. Trouwens, aldus het gladde credo, onze sociale zekerheid is niet langer een vangnet, maar een trampoline. Mensen mogen zich niet nestelen in een sociaal profitaat, maar moeten zich actief inzetten om aan werk en dus aan een inkomen te geraken. De armen activeren, zo wordt het in bestuurstaal geformuleerd en met repressieve maatregelen, zoals de vermindering van de werkloosheidsuitkering, uitgevoerd.

Maar groeiende economische welvaart blijkt toch geen garantie voor de vermindering van armoede. Talloze onderzoeken (cf. Joseph Stiglitz, Paul Krugman, Thomas Piketty) en een vrucht van cijfermateriaal tonen aan dat ondanks de globaal gestegen welvaart de armoede niet in dezelfde mate daalt, maar wel dat de ongelijkheid op wereldniveau schrikbarend toeneemt en er vooral een groeibevorderend beleid ten gunste van de rijken wordt gevoerd. Ook België, met een goed uitgebouwde sociale zekerheid en een grotere gelijkheid dan andere landen, ontsnapt niet aan deze tendens.

Afgunstcultuur

De hogepriesters van de economie peperen ons in dat we de creativiteit van de ‘captains of industry’ die de economie laten groeien, op ‘gepaste’ wijze moeten honoreren. En zo geschiedt. De lonen en vergoedingen van de ceo’s van de grote bedrijven nemen zulke proporties aan dat enkel de best betaalde voetballers met hen kunnen wedijveren. Wie kritiek heeft op deze buitensporigheid wordt weggezet als jaloers. De afgunstcultuur regeert.

Uit recent onderzoek van de Vlerick Business School blijkt nochtans dat het geloof in het nut van buitensporige verloningen onterecht is. Bedrijven waar de CEO bescheiden looneisen heeft, presteren beter dan ondernemingen waar veelverdieners het voor het zeggen hebben. De financiële prestaties van een beursgenoteerd bedrijf zijn niet afhankelijk van het loon van de CEO. Integendeel: bovengemiddelde prestaties gaan vaak samen met een relatief laag vast loon en een bescheiden bonus. In hetzelfde onderzoek lezen we ook dat in Nederland de CEO’s van de grootste bedrijven 71 keer meer verdienen dan de gemiddelde werknemer. In Duitsland ligt die ratio op 89, in Frankrijk op 91, in Groot-Brittannië op 94 en in België op 37. Het rapport noemt die loonkloof in België ‘tamelijk smal’. Het is maar wat een mens smal noemt.